

Jouko Jalonen**Tuula Manner****Mika Valtonen****Erkki Kentala****Matti Salo**

Veikko ”Veko” Laaksonen 1931–2018

► Professori h.c. Veikko Olavi ”Veko” Laaksonen kuoli 3.9.2018 Turussa pitkän sairauden uuvuttamana. Veko syntyi Viipurissa 5.11.1931 ja joutui jo koulupoikana lähtemään evakon tielle lapsuudenkaupungistaan. Vekon isä päätyi lopulta puutarhuriksi Turun suurimmalle hautausmaalle ja perhe myös asui hautausmaan naapurissa. Tässä ympäristössä kuolema oli luonnollinen ilmiö, ja Vekokin osallistui hautausmaan töihin muun muassa avaamalla sodassa kaatuneiden arkkuja omaisille sekä loma-aikoina haudankaivajana. Myöhemmin hän päätyi asevelvollisena Utön rannikkomerikentän kokelaspäälliköksi. Siellä hänessä syttyi kaksi elämää hallinnutta asiaa: rakkaus mereen ja ajatus opiskelemisesta lääkäriksi.

Veko kirjoitti ylioppilaaksi Turun lyseosta vuonna 1951. Siihen aikaan lääketieteen prekliiniset opinnot aloitettiin Helsingissä. Sielläkin Vekolla oli rohkeutta vaativa kesätyö: hän oli Linnanmäen vuoristoradalla jarrumiehenä. Kliiniset lääketieteen opinnot jatkuivat Turun vielä uudenkarheassa tiedekunnassa. Valmistuttuaan lisen-siaatiksi vuonna 1959 Veko työskenteli useammassa paikassa kunnanlääkärinä, mutta kirurgian harjoittelun aikana hänelle syntyi innostus hoitaa kriittisesti sairaita potilaita ja hän palasi Turkuun erikoistumaan anestesioologiaan. Erikoislääkärin oikeudet hän sai vuonna 1964.

Nuorten anesthesiologien keskuudessa oli palava halu oppia ymmärtä-

mään vaikeasti sairaiden potilaiden patofysiologiaa ja elintoimintahäiriöiden hoitoa. Turussa aloitettiin vuonna 1960 avosydänleikkaukset ja Veko heittäytyi innolla mukaan näiden potilaiden perioperatiiviseen hoitoon. Hän muisteli myöhemmin tuota aikaa ja kertoi, että aluksi oltiin täydellisen tietämättömiä hemodynamiikasta ja sen sovittamisesta

Vekosta kehittyi eräänlainen kävelevä sydänpotilaan perioperatiivinen opaskirja.

sydänkehukokoneen käyttöön. Hengityskonehoitoa kammoksuttiin, sillä pitkittynyt konehoito oli aikaisemmin johtanut usein kriittisesti sairaan potilaan kuolemaan. Mutta Carl-Gunnar Engströmin kymmenkunta vuotta aikaisemmin kehittämän käsi-ventilaatiota matkivan ventilaattorin ja uudenlaisen hengitysmekaniikan ymmärryksen ansiosta Veko näki, miten hengityskonehoitoa piti antaa sydänleikkauspotilaille. Alkuvuosi useina usein koko päivän jatkuneen leikkauksen jälkeen jäätin potilaan vierelle niin pitkäksi aikaa kuin potilaan vointi oli epävaka, jopa useaksi vuorokaudeksi. Samaan aikaan Veko ja muut anesthesiologit hoitivat muita hengityskonepotilaita vuodeosastoilla, kunnes professori Matti Vapaa-

vuoren värväämät ja pikakoulutuksen saaneet sairaanhoitajat helpottivat valvonnan kuormaa. Paljolti Vekon esitaistelun ja avosydänpotilaiden tuoman haasteen ansiosta avattiin teho-osasto vuosikymmenen vaihteessa, ja avosydänpotilaiden jälkihoito ja vähitellen myös vuodeosastojen respiraattorihoito siirtyivät sinne.

Veko väitteli tohtoriksi vuonna 1974 aiheenaan konehengityksen vaikutukset pallean alaiseen alaonttolaskimon verenvirtaukseen ja alaraajaveritulpan kehittymiseen. Osatöissä käytettiin erilaisia respi-ratoareita ja kaasunvirtausmalleja. Tiiviin tutkimusyhteistyön tuloksena Veko sai dosentin pätevyuden vuonna 1977. Sittemmin hän ohjasi useita avosydänpotilaiden hoitoon liittyviä väitöskirjoja. Akateemisen arvostuksen merkinä Veko sai professorin arvonimen vuonna 1993. Veko oli otettu tästä arvonimestä, mutta vielä tärkeämpää hänelle oli kuitenkin tutkimustiedon menestyksellinen sovellutus potilashoitoon. Hänen eniten arvostamansa status oli lääkärin professio.

Kun sepelvaltimokirurgia mullisti 1970-luvun alussa avosydänkirurgian ja työvoiman tarve kasvoi nopeassa tahdissa, Vekon johdolla koulutettiin useita anestesialääkäreitä tähän työhön. Vekon tiedonhalu oli valtava, hän luki paljon ja hänestä kehittyikin eräänlainen kävelevä sydänpotilaan perioperatiivinen opaskirja. Veko

Professori h.c. Veikko Olavi "Veko" Laaksonen 5.11.1931–3.9.2018.

istumassa sydänkeuhkokoneen tai anestesiakoneen vieressä ammatti-lehti sylissä oli tavallinen näky. Hän ei kuitenkaan tyrkyttänyt tietojaan, vaan antoi nuoremmille tilaa opiskella itse ja puuttui asioihin, kun tarvittiin tai pyydettiin. Veko oli taitava väittelijä, mutta kohteli oppilaitaan tasavertaisina.

Veko jatkoi työtään avosydän-anestesian ja tehohoidon lisäksi myös kirurgisen leikkausyksikön

osastonylilääkärinä vuoteen 1994, jolloin hän jäi sairaalatyöstä eläkkeelle. Esimiehenä hän oli erityisen hienovarainen ja empaattinen, ei tuonut itseään esille, mutta oli silti aina valmis keskustelemaan ja perustelemaan välttämättömät päätökset. Vekon erityinen piirre oli työhön liittyvien asioiden murehtiminen, hän otti kantaakseen muidenkin taakkaa. Tarpeen tullen hän toi kantansa esiin hyvinkin voimakkaasti, mutta aina

asiat edellä. Tällainen johtajuus piti työpaikan ilmapiirin sopuisana. Veko toteuttikin sujuvasti paljon myöhemmin ajankohtaiseksi tulleita johtamisoppeja oman intuiutionsa varassa.

Veko rakastui mereen jo nuorena. Hän hankki meriläisen mahonkive-
neen 1960-luvun lopulla ja liikkui sillä vaimonsa Lisenin kanssa Turunmaan saariston pienissä saarissa ja luodoilla tutkien niiden luontoa. Hinauksessa olleella pikkuveneellä pääsi pieniinkin rantoihin, isoista venesatamista hän ei välttänyt. Välillä pariskunta ankkuroi ja alkoi lukea, välillä snorklailtiin ulkosaariston kirkkaissa vesissä. Jos ei oltu merellä, oltiin Parraisten pienessä saunamökissä. Siellä Veko kohdisti tarmonsaa ruumiilliseen työhön, kuten nikkarointiin, kunnostuksiin ja luonnon hoitoon. Vekolle oli suuri menetys, kun hän ei 2000-luvulla pystynyt liikuntakykynsä puolesta enää veneilemään.

Eläkkeelläkin Veko seurasi tarkkaan alansa kehitystä lukemalla paljon. Tiedonjanoa piti yllä "Ressunpoikien" keskustelukerho, johon entiset luokkakaverit kerääntyivät arki-iltapäivinä pari tunniksi Aschanin kahvilaan keskustelemaan maailman menosta. Veko oli seurueen ainoa lääkäri, joten hänen vastuullaan olivat tämän profession näkökulmat.

Erittäin rakkaita Vekolle olivat lapset, lapsenlapset ja viimein myös näiden lapset. Hän kannusti heitä heidän tekemisissään, auttoi ja pohti heidän kanssaan ratkaisuja elämän pieniin ja suuriin kysymyksiin. Parhaiten Veko viihtyi kotona vaimonsa Lisenin kanssa, jota hän muisti päivittäin kiittää kumppanuudesta.

Veko joutui viimeisen elinvuotensa aikana luopumaan liikuntakyvystään, mikä oli hänelle aluksi katkera asia. Mutta tähänkin hän sopeutui ja jatkoi elämäänsä jäljellä olevien mahdollisuuksien rajoissa. Luontaisen uteliaisuutensa hän säilytti loppuun saakka. Monet vanhat ja nuoremmat ystävät sekä kollegat vierailivat mielellään tarinoimassa hänen kanssaan. Uusia kysellessä ja vanhoja muistellessa hoitokodissa vierähti helposti pari tuntia. Vekon voimien vähitellen hiipuessa saatoimme todeta, että hän säilytti karismaattisen tyyliinsä loppuun saakka. ■